



USNESENÍ

Státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 v trestní věci obviněných M. J., nar. XX. XX. XXXX, JUDr. V. V., CSc., nar. XX. XX. XXXX, a JUDr. L. Š., nar. XX. XX. XXXX, trestně stíhaných pro zvlášť závažný zločin zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), e) tr. zákoníku, účinného do dne 30. 11. 2011, rozhodl dnešního dne

takto:

Podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. řádu se ve spojení s § 11 odst. 1 písm. e) tr. řádu

zastavuje trestní stíhání

vedené policejním orgánem Policie České republiky, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, služby kriminální policie a vyšetřování pod ČTS: UDV-807/TČ-2017-260011 proti obviněnému M. J., nar. XX. XX. XXXX, pro skutek spočívající v tom, že

od 6. 4. 1981 do 24. 11. 1989 jako člen předsednictva Ústředního výboru Komunistické strany Československa (dále jen "KSČ"), se sídlem Nábřeží Ludvíka Svobody 12, Praha 1, a od 18. 12. 1987 do 24. 11. 1989 jako generální tajemník Ústředního výboru KSČ,

byl jako vrcholný představitel ČSSR z titulu své funkce seznámen s právními předpisy, které upravovaly způsob ochrany státních hranic, tedy zejména s nařízením ministra národní bezpečnosti č. 70/1951 Sb., o právu příslušníka Pohraniční stráže použít zbraň, jehož ustanovení § 1 písm. a) umožňovalo použití zbraně proti osobám, které se neoprávněně pokoušely přejít státní hranice s cílem opustit ČSSR, a s rozkazem federálního ministra vnitra č. 50/1974, o ochraně státních hranic ČSSR pohraniční hlídkou a bojovou skupinou (dále jen "OSH-I-1"), který upravoval práva a povinnosti Pohraniční stráže a jehož ustanovení čl. 10 ukládalo pohraničnickům povinnost být neúprosný k třídním nepřátelům socialismu, ustanovení čl. 155 odst. 2 umožňovalo použít zbraň proti narušiteli, u něhož bylo nebezpečí uniknutí, a ustanovení čl. 192 písm. a) umožňovalo použít zbraň proti osobám, které se po území republiky neoprávněně pokoušely přejít státní hranice a na výstrahu se nezastavily,

byl seznámen s právními předpisy, které omezovaly svobodu pohybu občanů ČSSR, tedy zejména se zákonem č. 63/1965 Sb., o cestovních dokladech, s vyhláškou ministerstva vnitra ČSSR a ministerstva zahraničních věcí č. 44/1970 Sb. a s nařízením vlády č. 114/1969 Sb., které umožňovaly libovolně odepřít vydání

cestovního dokladu a výjezdní doložky, a fakticky tak znemožňovaly občanům ČSSR vycestovat do zahraničí, přičemž podezření z emigrace bylo explicitním důvodem k odepření jejich vydání,

byl si vědom vázanosti ČSSR Mezinárodním Paktem o občanských a politických právech (dále jen "Pakt"), který v čl. 12 odst. 2 zaručoval právo každého svobodně opustit kteroukoliv zemi včetně své vlastní a v čl. 6 odst. 1 zaručoval každé lidské bytosti právo na život a který byl za ČSSR podepsán dne 7. 10. 1968, dne 11. 11. 1975 s ním vyslovilo souhlas Federální shromáždění ČSSR, dne 23. 12. 1975 byl ratifikován prezidentem ČSSR, dne 13. 10. 1976 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. a pro ČSSR vstoupil v účinnost dne 23. 3. 1976, přičemž o jeho schvalování bylo informováno předsednictvo Ústředního výboru KSČ, JUDr. L. Š. jej z titulu své funkce předsedy vlády přednesl Federálnímu shromáždění ČSSR k vyslovení souhlasu a zejména porušování jeho čl. 12 odst. 2, tedy že právo svobodně opustit svou zemi bylo vázáno na další nepřijatelné podmínky, bylo kritizováno veřejně rozšířeným a obecně známým Prohlášením Charty 77 ze dne 1. 1. 1977, které tak bezprostředně reagovalo na všeobecné neplnění dohod o dodržování základních lidských práv a svobod,

byl periodicky informován o situaci a režimu, který panoval na státních hranicích ČSSR, a o počtech osob, které se pokoušely státní hranice ČSSR bez povolení překročit, kterých byly tisíce ročně ve směru z ČSSR, zatímco do ČSSR jich mířily pouze stovky, přičemž nejčastějším zjištěným důvodem k překročení státních hranic ČSSR byl nesouhlas s politickým zřízením, byl si vědom toho, že právní předpisy upravující možnost překročení státních hranic ČSSR i faktický stav na státních hranicích ČSSR znemožňovaly občanům socialistických států projevit svou vůli svobodně vycestovat do zahraničí, což uvedlo některé z nich do stavu tísně, při níž se ve snaze emigrovat rozhodli podstoupit riziko reálně hrozící újmy na svém životě a zdraví při překročení státních hranic ČSSR na místě tomu nevyhrazeném a ozbrojeně střeženém, a rovněž si byl vědom toho, že státní hranice ČSSR byly střeženy zejména z důvodu zabránění občanům socialistických států pro své politické přesvědčení emigrovat do ciziny,

tedy byl vzhledem ke znalosti právních předpisů upravujících právo příslušníka Pohraniční stráže použít zbraně proti osobám, které se neoprávněně pokoušely přejít státní hranice s cílem opustit ČSSR, a ke znalosti počtu osob, které se každý rok skutečně pokusily státní hranice neoprávněně přejít, srozuměn s tím, že k užití zbraně příslušníky Pohraniční stráže proti těmto osobám může dojít, o čemž byl nejpozději dne 10. 4. 1985 na 130. schůzi předsednictva Ústředního výboru KSČ informován z výroční zprávy o zhodnocení plnění hlavních úkolů Sboru národní bezpečnosti (dále jen "SNB"), Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra za rok 1984, kterou dne 28. 3. 1985 předložil předsednictvu Ústředního výboru KSČ JUDr. V. V., CSc., o služebním zákroku příslušníků Pohraniční stráže, ke kterému došlo dne 30. 10. 1984 v úseku 8. roty, 15. brigády Pohraniční stráže v obci Nové Hrady, okres České Budějovice, na československo-rakouské státní hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na Rakouskou republiku (dále jen "Rakousko") postřelen a smrtelně zraněn hlídkou Pohraniční stráže poškozený F. F., nar. XX. XX. XXXX v Hranicích, st. přísl. ČSSR, kterému se podařilo překonat hranici do Rakouska, kde na následky střelného zranění nejpozději dne 5. 11. 1984 zemřel, přičemž k použití zbraně Pohraniční stráží mělo dojít v souladu s tehdy platnými

předpisy, a to ustanovením § 1 písm. a) nařízení ministra národní bezpečnosti č. 70/1951 Sb., o právu příslušníka Pohraniční stráže použít zbraně, a čl. 9 písm. h) předpisu OSH-I-1,

i přesto neučinil při výkonu své pravomoci žádná konkrétní opatření směřující k přijetí právního předpisu, který by příslušníkům Pohraniční stráže nedovoloval použít střelnou zbraň proti osobám, které se neoprávněně pokoušely státní hranice ČSSR překročit a zároveň nijak neohrožovaly příslušníky Pohraniční stráže či jiné osoby, ačkoli k přijetí takových právních předpisů byl zavázán čl. 2 odst. 2 Paktu a byl (společně s dalšími obviněnými JUDr. V. V., CSc., a JUDr. L. Š.) v rámci svých politických funkcí jako jediný nadán pravomocí taková opatření učinit, neboť konkrétně

JUDr. V. V., CSc., coby ministr vnitra ČSSR podle ustanovení § 8 zákona č. 69/1951 Sb., o ochraně státních hranic, disponoval oprávněním stanovit svým nařízením, kdy příslušník Pohraniční stráže při výkonu své pravomoci užije zbraně, a

M. J. coby člen předsednictva vrcholného stranického orgánu KSČ měl ve faktické moci úkolovat ministra vnitra ČSSR, aby takový právní předpis vydal,

přitom ponechal v účinnosti stav, který tyto služební zákroky Pohraniční stráže, jež měly za následek, nebo k tomuto následku mohly bezprostředně vést, usmrcení nebo zranění osob neoprávněně překračujících státní hranice ČSSR, aniž by tím ohrožovaly na životě a zdraví další osoby, legalizoval, a v důsledku jeho nečinnosti docházelo ke služebním zákrokům Pohraniční stráže se závažným následkem, a to v případech

- poškozeného F. F., nar. XX. XX. XXXX v Hranicích, st. přísl. ČSSR, ke kterému došlo dne 30. 10. 1984 v úseku 8. roty, 15. brigády Pohraniční stráže v obci Nové Hrady, okres České Budějovice, na československo-rakouské státní hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na Rakousko postřelen a smrtelně zraněn hlídkou Pohraniční stráže, poškozenému se podařilo překonat hranici do Rakouska, kde na následky střelného zranění nejpozději dne 5. 11. 1984 zemřel,
- poškozeného H. T., nar. XX. XX. XXXX v Plavně, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 8. 8. 1986 v úseku 11. roty, 11. brigády Pohraniční stráže v obci Bratislava, na československo-rakouské hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na Rakousko napaden a smrtelně zraněn dvojicí služebních psů, kterou proti němu vyslala hlídka Pohraniční stráže, a jenž na následky zranění dne 9. 8. 1986 zemřel,
- poškozeného J. D., nar. XX. XX. XXXX v Pfaffenhofenu, st. přísl. SRN, ke kterému došlo dne 18. 9. 1986 za úsekem 15. roty, 5. brigády Pohraniční stráže u obce Mähgring, SRN, na československo-německé státní hranici, kde byl postřelen a smrtelně zraněn hlídkou Pohraniční stráže, a to v domnění, že se jednalo o jinou osobu, která ve směru na SRN narušila státní hranici a kterou v tu dobu hlídka Pohraniční stráže pronásledovala, načež poškozený na následky střelného zranění dne 18. 9. 1986 zemřel, přičemž o tomto služebním zákroku byli M. J. a JUDr. L. Š. dne 3. 7. 1987 na 40. schůzi předsednictva Ústředního výboru KSČ informováni z výroční zprávy o zhodnocení plnění hlavních úkolů SNB, Pohraniční stráže a vojsk

- ministerstva vnitra v roce 1986, již dne 30. 6. 1987 předložil předsednictvu Ústředního výboru KSČ JUDr. V. V., CSc.,
- poškozeného W. G. H., nar. XX. XX. XXXX ve Výmaru, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 12. 10. 1986 v úseku 11. roty, 15. brigády Pohraniční stráže v obci Rapšach-Tokániště, okres Jindřichův Hradec, na československo-rakouské hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na Rakousko postřelen a středně těžce zraněn hlídkou Pohraniční stráže,
 - poškozeného U. L., nar. XX. XX. XXXX v Aue-Bad Schlema, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 23. 8. 1988 v úseku 13. roty, 5. brigády Pohraniční stráže v obci Lázně Kynžvart, okres Cheb, na československo-německé hranici, kde se při narušení státní hranice ve směru na SRN ocitl pod palbou hlídky Pohraniční stráže v počtu nejméně 10 střel, a to bez následku smrti nebo zranění,
 - poškozených K. T., roz. H., nar. XX. XX. XXXX v Drážďanech, st. přísl. NDR, a U. T., nar. XX. XX. XXXX v Drážďanech, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 23. 10. 1988 v úseku 6. roty, 11. brigády Pohraniční stráže v obci Vysoká při Morave, okres Malacky, na československo-rakouské hranici, kde se při narušení státní hranice ve směru na Rakousko ocitli pod palbou hlídky Pohraniční stráže v počtu nejméně 221 střel s následkem postřelení a zranění obou poškozených, a dále
 - poškozeného G. H. Z., nar. XX. XX. XXXX v Lipsku, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 14. 9. 1989 v úseku 3. poříčního oddílu Pohraniční stráže v obci Komárno, na československo-maďarské hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na Maďarskou lidovou republiku (dále jen "Maďarsko") postřelen a zraněn během fyzické potyčky s členem hlídky Pohraniční stráže,
 - poškozených R. R., nar. XX. XX. XXXX v Lipsku, st. přísl. NDR, a S. S., nar. XX. XX. XXXX v Lipsku, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 22. 9. 1989 v úseku 5. roty, 5. brigády Pohraniční stráže v obci Nový Žďár, okres Cheb, na československo-německé hranici, kde byli při narušení státní hranice ve směru na SRN postřeleni a zraněni hlídkou Pohraniční stráže,
 - poškozeného S. K. F., nar. XX. XX. XXXX v Blankenhainu, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 29. 4. 1982 v úseku 8. roty, 7. brigády Pohraniční stráže v obci Knížecí Pláně, okres Prachatice, na československo-německé státní hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na SRN postřelen a zraněn hlídkou Pohraniční stráže,
 - poškozeného T. B., nar. XX. XX. XXXX v Geře, st. přísl. NDR, ke kterému došlo dne 21. 7. 1989 v úseku 16. roty, 9. brigády Pohraniční stráže v obci Sruby, okres Domažlice, na československo-německé hranici, kde byl při narušení státní hranice ve směru na SRN postřelen a zraněn během fyzické potyčky s členem hlídky Pohraniční stráže,

v němž byl spatřován zvlášť závažný zločin zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), e) tr. zákoníku, účinného do dne 30. 11. 2011,

neboť trestní stíhání je nepřipustné (§ 11).

Odůvodnění:

1. Proti obviněnému M. J. bylo na základě usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu vydaného policejním orgánem Policie České republiky, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, služby kriminální policie a vyšetřování ze dne 25. 11. 2019, č. j. UDV-807-301/TČ-2017-260011, a usnesení dle § 160 odst. 1, 5 tr. řádu vydaného policejním orgánem Policie České republiky, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, služby kriminální policie a vyšetřování ze dne 18. 2. 2020, č. j. UDV-807-450/TČ-2017-260011 vedeno trestní stíhání pro skutek uvedený ve výroku tohoto rozhodnutí, ve kterém byl spatřován zvláště závažný zločin zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), e) tr. zákoníku, účinného do dne 30. 11. 2011.

2. Trestní stíhání obviněného M. J. bylo postaveno na níže uvedených skutečnostech.

3. Podle ustanovení § 8 zákona č. 69/1951 Sb. byla ministři národní bezpečnosti (od 31. 7. 1951 do 13. 9. 1953), resp. ministři vnitra (od 14. 9. 1953 do 31. 12. 1965 a od 1. 1. 1972 do 26. 8. 1991), resp. ministři národní obrany (od 1. 1. 1966 do 31. 12. 1971) přiznána kompetence a uloženo oprávnění stanovit vlastními nařízeními, kdy příslušník Pohraniční stráže při výkonu své pravomoci použije zbraně. Příslušné nařízení ministra národní bezpečnosti č. 70/1951 Sb., o právu příslušníka Pohraniční stráže použít zbraně, bylo vyhlášeno spolu se zákonem č. 69/1951 Sb. ve Sbírce zákonů dne 31. 7. 1951. V ustanovení § 1 písm. a) tohoto nařízení bylo zakotveno oprávnění příslušníka Pohraniční stráže použít zbraň proti osobám, které na území republiky neoprávněně přešly nebo se po území republiky neoprávněně pokoušejí přejít státní hranice a na výstrahu se nezastaví. Až do zrušení zákona č. 69/1951 Sb. ke dni 27. 8. 1991 bylo nařízení č. 70/1951 Sb. v účinnosti v nezměněné úpravě a nedošlo ani k návrhu jeho změny.

4. Za účelem podrobné interní úpravy režimu ochrany státních hranic, organizace, práv a povinností Pohraniční stráže a užívaného pojmosloví byl dne 23. 12. 1974 federálním ministrem vnitra vydán rozkaz č. 50/1974 o ochraně státních hranic ČSSR pohraniční hlídkou a bojovou skupinou (tzv. předpis OSH-I-1) a pohraniční rotou (tzv. předpis OSH-I-2), přičemž oba předpisy vstoupily v účinnost dne 1. 4. 1975 a platily po celé prověřované období.

5. Podle čl. 9 písm. h) předpisu OSH-I-1 měly orgány Pohraniční stráže při plnění úkolů oprávnění použít zbraně na základě nařízení ministra národní bezpečnosti č. 70/1951 Sb., o právu příslušníka Pohraniční stráže použít zbraně. Na tento článek navazoval čl. 192 písm. a) předpisu OSH-I-1, který vycházel z již citovaného ustanovení § 1 písm. a) předmětného nařízení a jenž stanovil, že pohraničník je oprávněn použít zbraň při výkonu své pravomoci proti osobám, které na území republiky neoprávněně přešly nebo se po území republiky neoprávněně pokoušejí přejít státní hranice a na výstrahu nezastaví. Podle čl. 153-155 předpisu OSH-I-1 museli být narušitelé zjištěni pohraniční hlídkou zadrženi za každé situace, při postupu narušitele přímo na hlídku měla hlídka zůstat pečlivě zamaskována, pozorovat činnost narušitele a zjišťovat, zda nejsou po stranách nebo za narušitelem další osoby, a měla si připravit zbraně k okamžitému použití, tzn. držet odjištěnou zbraň v rukou tak, aby mohl být rychle zasunut náboj do nábojové komory, a dále, byla-li hlídka vzdálena od narušitele, neměla možnost se k němu přiblížit a bylo

nebezpeční uniknutí narušitele, měla ho vyzvat k zastavení a v případě neuposlechnutí výzvy ani varovného výstřelu měla použít zbraně.

6. Právními předpisy, které omezovaly svobodu pohybu občanů ČSSR, byly zejména zákon č. 63/1965 Sb., o cestovních dokladech, jehož ustanovení § 4 odst. 1 písm. a), d) umožňovala odepření vydání cestovního dokladu občanům ČSSR, jejichž cesta do ciziny by nebyla v souladu se státními zájmy či kteří by při pobytu v cizině svým jednáním poškodili dobré jméno ČSSR, vyhláška ministerstva vnitra ČSSR a ministerstva zahraničních věcí č. 44/1970 Sb., jejíž ustanovení § 10 odst. 1 písm. d), e), g) požadovala k vydání cestovního dokladu a udělení výjezdní doložky předložení mimo jiné rejstříku trestů, souhlasu zaměstnavatele a souhlasu národního výboru, a nařízení vlády č. 114/1969 Sb., jehož ustanovení § 1 písm. b), d), e), f) umožňovala odepření vydání cestovního dokladu občanům ČSSR, pokud chtěli navštívit státního občana ČSSR, který se zdržoval v cizině bez povolení československých úřadů, pokud jejich jednání nasvědčovalo tomu, že hodlají zůstat v cizině po uplynutí doby povoleného pobytu v cizině či pokud nebyli devizově kryti nebo neměli devizový příslib. Z uvedeného je zřejmé, že tyto právní předpisy vázaly možnost legálně překročit státní hranice ČSSR na řadu nepřiměřených podmínek. Zároveň umožňovaly odepření vydání cestovního pasu na základě velice vágních hledisek, jako je nesoulad cesty do ciziny se státními zájmy či poškození dobrého jména ČSSR, které by pobyt v cizině mohl způsobit, a přímo explicitně zakazovaly vycestovat osobám, u nichž bylo podezření, že hodlají emigrovat do ciziny či že hodlají navštívit osobu, která již do ciziny emigrovala.

7. Okolnosti a průběh služebních zákroků Pohraniční stráže na československých státních hranicích, které jsou popsány ve výroku tohoto usnesení a které jsou obviněnému kladeny za vinu, prokazují zejména denní hlášení o událostech na státních hranicích v sestavě Hlavní správy Pohraniční stráže a ochrany státních hranic ČSSR (dále jen "HS PS OSH"), situační zprávy Federálního ministerstva vnitra (dále jen "FMV") a rozhodnutí vojenských prokuratur k jednotlivým incidentům.

8. Materiály z fondu A-ÚV KSČ poskytnuté Národním archivem ČR dokládají informovanost obviněného o služebním zákroku Pohraniční stráže z 30. 10. 1984 proti F. F. Na programu 130. schůze předsednictva Ústředního výboru KSČ konané dne 10. 4. 1985, které se obviněný zúčastnil, což je doloženo jeho podpisem na prezenční listině, bylo zhodnocení plnění hlavních úkolů SNB, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra v roce 1984. K tomuto bodu JUDr. V. V., CSc., předložil dne 28. 3. 1985 členům předsednictva Ústředního výboru KSČ výroční zprávu za rok 1984. V části zprávy o ochraně státních hranic ČSSR explicitně uvedl informaci, že dne 30. 10. 1984 bylo v souladu s platnými předpisy použito zbraně proti F. F., kterému se podařilo překonat hranici do Rakouska, kde na následky zranění zemřel. V závěru schůze bylo předsednictvem Ústředního výboru KSČ vydáno usnesení, že zprávu o zhodnocení plnění hlavních úkolů SNB, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra v roce 1984 bere na vědomí, ukládá JUDr. V. V., CSc., zajistit využití námětů a připomínek uvedených ve zprávě o zhodnocení k dalšímu zkvalitnění práce a přijmout opatření v důsledné realizaci úkolů uložených SNB, Pohraniční stráži a vojskům ministerstva vnitra usnesením předsednictva Ústředního výboru KSČ v základním zaměření služební činnosti na rok 1985 a současně předložit v březnu 1986 zhodnocení plnění hlavních úkolů ozbrojených složek ministerstva vnitra v roce 1985.

9. Informovanost obviněného o služebním zákroku Pohraniční stráže z 18. 9. 1986 proti J. D. je podložena obdobným způsobem, jako je tomu v případě F. F. Na programu 40. schůze předsednictva Ústředního výboru KSČ konané dne 3. 7. 1987 bylo zhodnocení plnění hlavních úkolů SNB, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra v roce 1986. Schůze se zúčastnil obviněný, jak je doloženo jeho podpisem na prezenční listině. JUDr. V. V., CSc., dne 30. 6. 1987 předložil předsednictvu Ústředního výboru KSČ výroční zprávu o plnění hlavních úkolů svých podřízených ozbrojených složek v roce 1986. V části o státní hranici ČSSR s kapitalistickými státy je psáno, že v důsledku hrubých chyb došlo ke dvěma vážným incidentům, které poškodily zájmy ČSSR, prestiž a dobré jméno Pohraniční stráže. Přes takto obecné vyjádření je ze shromážděných materiálů zřejmé, že jedním z těchto vážných incidentů byla střelba Pohraniční stráží na občana SRN J. D., neboť takový služební zákrok vyvolal mezinárodní spor mezi ČSSR a SRN, který se řešil na úrovni československé vlády, která nad případem vyjádřila politování a nabídla pozůstalé rodině J. D. finanční odškodnění.

10. F. K., který zastával v období 12. 10. 1988 až 3. 12. 1989 funkci federálního ministra vnitra ČSSR, v podaném vysvětlení uvedl, že byl sluhou dvou pánů – zodpovídal se jak předsedovi vlády, tak i generálnímu tajemníkovi Ústředního výboru KSČ, přičemž ze strany Ústředního výboru KSČ byly nároky vyšší. Kontakt mezi FMV a Ústředním výborem KSČ zprostředkovával šéf odboru pro státní orgány, který patřil pod Ústřední výbor KSČ. Ministerstvo vnitra spolu s Ústředním výborem KSČ vytvářely bezpečnostní politiku státu, kterou ústřední výbor schvaloval. Na ministerstvu vnitra existoval výbor KSČ, který měl rovněž vlastní komunikační kanál na Ústřední výbor KSČ, často věděli plno věcí dřív než on sám. Na ministerstvu vnitra se uplatňovala tzv. nomenklatura, tzn. jmenování úředníků na ministerstvu podléhala schválení stranickými orgány, na ministerstvu vnitra právě výborem KSČ při FMV. O postu ministra vnitra zase rozhodoval generální tajemník nebo předsednictvo Ústředního výboru KSČ. Existovala povinnost zasílat některé informace a zprávy z FMV v určitém časovém období na Ústřední výbor KSČ, ale již si nevzpomíná, o jaké informace šlo. Co se týče státních hranic a Pohraniční stráže, toto měl v gesci na FMV jeho podřízený náměstek, ale nevzpomíná si, o koho se jednalo. Když přebíral funkci ministra vnitra po JUDr. V. V., CSc., tento mu sdělil, že je vše zaběhnuté a dobře funguje.

11. JUDr. V. V., CSc., který zastával v období 20. 6. 1983 až 11. 10. 1988 funkci federálního ministra vnitra ČSSR podal vysvětlení dvakrát. Poprvé sdělil, že komunikace mezi ním a generálním tajemníkem JUDr. G. H., CSc., nar. XX. XX. XXXX, probíhala především osobně. Pokud bylo něco třeba vyřešit rychle, bylo to po telefonu. S obviněným M. J., který ho vystřídal ve funkci, nejednal, alespoň si na to nevzpomíná, to už byl ministr vnitra F. K. Pohraniční stráž spadala pod něj jako ministra vnitra. Asi dvakrát do roka měl schůzku s PhDr. A. N., který mu podával zprávu, co se u Pohraniční stráže děje. Žádné písemné zprávy mu nepředkládal. Do operativy Pohraniční stráže nezasahoval a ani se k ní nevyjadřoval. Pohraniční stráž měl na starost jeden z jeho náměstků, pravděpodobně to byl JUDr. V. H., nar. XX. XX. XXXX (ve funkci náměstka od 1. 6. 1979 do 31. 5. 1988). Všichni náměstci ho jednou do měsíce informovali, co se na jejich úseku stalo. V rámci toho byl asi informován i o situaci u Pohraniční stráže. Nedělo se, že by on jako ministr vnitra dostával denní hlášení od Pohraniční stráže. On byl informován jen tehdy, když došlo k mimořádné situaci, třeba ke střelbě. Tuto informaci pravděpodobně předal dál, a to generálnímu tajemníkovi a taky ji pravděpodobně zahrnul do zprávy pro vládu, která

se dělala jednou za půl roku, později jednou ročně. Asi o mimořádných situacích informoval i předsedu vlády (JUDr. L. Š.). Sám tyto události neřešil, toto měl na starost náčelník Pohraniční stráže, který se zodpovídal jeho náměstkovi. On žádným způsobem neupravoval režim na státních hranicích. Jeho předchůdce doc. PhDr. J. O., DrSc., se úpravou režimu na státních hranicích zabýval, a když nastoupil do funkce ministra vnitra, bylo vše hotové a nebylo potřeba s tím nic dělat.

12. V rámci druhého podání vysvětlení uvedl, že Pohraniční stráž sice pod něj spadala, ale byla to z velké části autonomní složka. Byl zákon o Pohraniční strážce, kde bylo vymezeno, jaké jsou pravomoci a povinnosti pohraničnicků, a tímto zákonem se řídila i střelba na hranicích. Pokud byl nějak pohraničnick ohrožený, tak se mohl bránit. Zopakoval, že jakékoli informace ze státní hranice, včetně mimořádných událostí, mu byly podány prostřednictvím jeho podřízeného, asi JUDr. V. H. Tyto informace mu byly podány telefonicky, písemně, nebo ústně. Bylo to nárazové podle toho, zda se stalo něco závažného. Po obdržení takových informací tyto osobně nebo telefonicky předložil generálnímu tajemníkovi Ústředního výboru KSČ, kterému jako ministr vnitra podléhal. Domnívá se, že tyto informace pak šly od generálního tajemníka k členům předsednictva Ústředního výboru KSČ a předsedovi vlády. Pravidelně jednou za rok byl přizván k jednání předsednictva Ústředního výboru KSČ, kde podával zprávu o činnosti FMV a referoval i o situaci na státních hranicích ČSSR. Program schůze předsednictva Ústředního výboru KSČ se řídil podle plánu práce. On jako ministr vnitra nikdy nevydal žádný rozkaz, nařízení nebo věstník k činnosti Pohraniční stráže. Použití zbraně bylo upraveno zákonem a nic takového se za jeho působení na FMV neměnilo.

13. Mgr. L. S., Ph. D., pracovník Ústavu pro studium totalitních režimů zabývající se dějinami Státní bezpečnosti a problematikou převaděčství na státních hranicích ČSSR, v odborném vyjádření uvedl, že na základě toho, jakým způsobem fungoval před listopadem roku 1989 stranický a státní aparát, lze bezpochyby usuzovat, že nejvyšší představitelé státu měli přístup k informacím o úmrtích na státních hranicích ČSSR, pouze se neví, zda se to týkalo všech, nebo jen vybraných funkcionářů. Zcela jistě se tyto informace dostávaly k náměstkovi ministerstva vnitra, a tím pádem k ministrově. Z ministerstva pak byly tyto materiály postupovány sekretariátu Ústředního výboru KSČ a v některých případech přímo na předsednictvo Ústředního výboru KSČ. Pokud došlo na státních hranicích ke střelbě s následkem smrti, tak tyto informace musely být, podle jeho názoru, alespoň ve zkratce, třeba i jen formou ústního sdělení, předány členům předsednictva Ústředního výboru KSČ a ti je museli vzít minimálně na vědomí. V úplnosti pak byly samozřejmě postoupeny nižším složkám aparátu KSČ. Tento předpoklad je založen na analogii s jinými problematikami. Veškeré záležitosti týkající se fungování státního aparátu byly řízeny po stranické linii. To se týkalo i ostrahy státních hranic. Pokud došlo na státních hranicích k nějakému většímu incidentu, třeba i s následkem úmrtí, směřovaly tyto informace nejprve přirozeně na FMV a odtud na Oddělení státní administrativy Ústředního výboru KSČ. Tam byly tyto informace zpracovány a předloženy Ústřednímu výboru KSČ. Z toho vyplývá, že obviněný musel mít z titulu své funkce povědomí o úmrtích na státních hranicích. Je přesvědčen, že minimálně dostávali situační zprávy. Poukazuje například na projev obviněného z Červeného Hrádku ze dne 17. 7. 1989, při kterém v otázce platů umělců sám řekl, že mu chodí materiály o jejich příjmech. Střelba na hranicích s následkem smrti byla tak závažná událost, která k jmenovaným funkcionářům musela proniknout. Vzhledem k tomu, že KSČ měla ústavně zajištěnou vedoucí úlohu ve společnosti, mohlo předsednictvo

Ústředního výboru KSČ kontrolovat a úkolovat ministry vlády i poslance Federálního shromáždění, České národní rady a Slovenské národní rady a jejich prostřednictvím prosazovat přijímání zákonů. Zákony týkající se bezpečnosti, stejně jako všechny zákony, musely být schváleny KSČ. Mnohdy byly tyto zákony připravovány přímo stranickými institucemi a orgány, v případě bezpečnosti Oddělením státní administrativy ve spolupráci s nižšími složkami aparátu KSČ nebo s ministerstvem vnitra. Obecně se tyto věci probíraly po stranické linii a poté se vše zavádělo po linii státní. Navíc ministři byli zpravidla členy Ústředního výboru KSČ. Zákony podléhaly schválení Ústředního výboru KSČ.

14. Mgr. Ing. P. V., Ph.D., pracovník Archivu bezpečnostních složek dlouhodobě se zabývající problematikou státních hranic, o které publikuje, v odborném vyjádření uvedl, že informace o státních hranicích byly zasilány na vědomí Oddělení státní administrativy Ústředního výboru KSČ. Jednalo se o materiály z vojenských rad HS PS OSH. Vojenská rada byla poradním orgánem náčelníka HS PS OSH. Vyhodnocovala dřívější období na úseku ochrany státních hranic, probírala dlouhodobé plány činností na státních hranicích, koncepce a aktuální situaci v ostraze státních hranic. Vojenskou radu HS PS OSH tvořili všichni náčelníci podřízení náčelníkovi HS PS OSH a jednání vojenských rad se účastnily i osoby, jež zajišťovaly informovanost náměstka ministra vnitra ČSSR, který měl v kompetenci vojska ministerstva vnitra, a také zástupce z Oddělení státní administrativy. Na otázku, zda Ústřední výbor KSČ řídil nebo instruoval jednotlivé útvary Pohraniční stráže, odpověděl, že nikoli přímo. Obsah předpisu OSH-I-1 a dalších byl projednáván právě vojenskou radou a v rámci těchto projednání byla informována KSČ (policejní orgán dodává, že výtisky předpisů OSH-I-1 a OSH-I-2 byly podle rozdělovníku odeslány na Oddělení státní administrativy Ústředního výboru KSČ). Podle závažnosti incidentů na státních hranicích se spustil mechanismus šetření události, který vedla zpravidla komise ustanovená velitelem brigády Pohraniční stráže. Vedle toho tuto záležitost mohla šetřit komise ustanovená náčelníkem HS PS OSH, což ale nemuselo být pravidlem. Výsledkem šetření měl být návrh přijatého opatření, aby se situace neopakovala, a v této formě mohla být závěrečná zpráva poslána náměstkovi federálního ministra vnitra nebo cestou náměstka ministru vnitra.

15. Policejní orgán dohledal archivní materiály pojednávající o konkrétních krocích předsednictva Ústředního výboru KSČ, z nichž lze dovodit závěr, že předsednictvo de facto disponovalo pravomocí úkolovat federální ministry (tj. členy federální vlády), vedení vlády a potažmo vládu samotnou v zákonodárné iniciativě a v tvorbě interních norem. Dohledané archivní materiály rovněž prokazují, že členové předsednictva Ústředního výboru KSČ se zajímali o problematiku ochrany státních hranic a činnosti Pohraniční stráže, a to nejméně v jednoročním intervalu na schůzích předsednictva v rámci informování federálním ministrem vnitra prostřednictvím výročních zpráv o zhodnocení činnosti SNB, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra. Výsledkem projednání výročních zhodnocení bylo vydání usnesení předsednictvem Ústředního výboru KSČ, kterým byl ministr vnitra (resp. ministr národní obrany) zpravidla pověřen k provedení opatření vyplývajících z předložené zprávy s tím, že příští výroční zprávu předloží předsednictvu Ústředního výboru KSČ v následujícím roce. V těchto zprávách byly předkládány informace o situaci na československých státních hranicích a o činnosti Pohraniční stráže, které byly doprovázeny statistickými přehledy o počtu narušení státních hranic, počtu zadržených narušitelů, sociálním

a národnostním hlediskem narušitelů aj., přičemž nejnovější údaje byly komparovány s předchozím obdobím.

16. Podle zprávy náměstka ministra vnitra prof. JUDr. J. P., DrSc., nar. XX. XX. XXXX, ze dne 7. 5. 1970 předsednictvo Ústředního výboru KSČ na své 130. schůzi konané dne 20. 5. 1969 uložilo ministru vnitra ČSSR, aby ve spolupráci s ministrem národní obrany vyhodnotil stávající systém podřízenosti Pohraniční stráž ministerstvu národní obrany a současně aby byly předloženy návrhy na zlepšení ochrany státní hranice s kapitalistickými státy. Zpráva byla přílohou dokumentu nazvaného Příprava materiálu o zhodnocení účinnosti podřízenosti Pohraniční stráž ministerstvu národní obrany a jejího převodu k MV ČSSR, č. j. ZU-0024/F-1970, který předložil náměstek ministra vnitra ministru vnitra, aby rozhodl o jeho předložení předsednictvu Ústředního výboru KSČ.

17. V listopadu 1970 ministr vnitra ČSSR a ministr národní obrany předložili předsednictvu Ústředního výboru KSČ přílohu k Zhodnocení činnosti podřízení Pohraniční stráž ministerstvu národní obrany v souvislosti s dalším zkvalitněním ochrany státních hranic, kterou tvořil návrh na vydání usnesení předsednictva (bylo obvyklé, že návrhy usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ předkládali úkolovaní funkcionáři), v němž poukazují na aktivizované báze antisocialistických sil uvnitř státu v roce 1968-1969, enormní nárůst československé migrace do kapitalistických států a zvýšení aktivity nepřátelských rozvědných center. Usnesením předsednictva Ústředního výboru KSČ mělo být rozhodnuto o přehodnocení vybavení vojsk Pohraniční stráž bojovými prostředky a technikou v závislosti na potřebě mírových a válečných úkolů a zabezpečení účinné pomoci vojsk Československé lidové armády Pohraniční stráž při narušení státní hranice. Důvodem měl být enormní nárůst narušitelů státních hranic, jejichž motivace pramenila převážně z politických důvodů, přičemž převážná část narušitelů byla z vnitrozemí. V této souvislosti měly být uloženy pokyny ministru národní obrany Ing. M. D., nar. XX. XX. XXXX, ministru vnitra Ing. R. K., CSc., nar. XX. XX. XXXX a předsedovi vlády JUDr. L. Š., a to zejména pokyn novelizovat zákon č. 69/1951 Sb., o ochraně státních hranic, a zákon č. 70/1965 Sb., o Sboru národní bezpečnosti, a provést potřebné právní úpravy, které vyžaduje výkon služby příslušníků Pohraniční stráž v rámci ministerstva národní obrany. Ministři a předseda vlády měli do konce roku 1971 předložit předsednictvu Ústředního výboru KSČ zprávu o plnění usnesení.

18. Usnesením předsednictva Ústředního výboru KSČ ze dne 15. 12. 1971 bylo rozhodnuto o převedení Pohraniční stráž pod ministerstvo vnitra a bylo uloženo tehdejšímu ministru národní obrany a ministru vnitra ČSSR, aby v průběhu roku 1972 předložili předsednictvu Ústředního výboru KSČ návrh na řešení problémů ochrany státních hranic, které přesahují pravomoc obou resortů, a aby do 20. 12. 1972 předložili souhrnnou zprávu o plnění tohoto usnesení. Ministru vnitra bylo výslovně uloženo, aby připravil návrh potřebné právní úpravy na změnu podřízenosti Pohraniční stráž a aby novelizoval příslušné právní normy, jimiž byla upravena činnost Pohraniční stráž. JUDr. L. Š. bylo uloženo, aby zajistil úkoly vyplývající z tohoto usnesení po linii Vlády ČSSR. Tento uložený úkol splnil ministr vnitra v součinnosti s JUDr. L. Š., kteří připravili návrh zákonného opatření č. 145/1971 Sb., o změně podřízenosti Pohraniční stráž, a předali jej předsednictvu vlády. Vláda ČSSR následně předložila předsednictvu Federálního shromáždění vládní návrh zákonného opatření, který byl dne 22. 12. 1971 usnesením předsednictva Federálního shromáždění podle ustanovení čl. 58 odst. 3 ústavního zákona č.

143/1968 Sb., o československé federaci, přijat. Ministr vnitra zároveň vydal rozkaz, kterým bylo provedeno zařazení Pohraniční stráže pod FMV.

19. Podle usnesení o schůzích ministra vnitra ČSSR ze dne 3. 3. 1975 a 20. 8. 1975 kolegium ministra vnitra hodnotilo převedení Pohraniční stráže do podřízenosti ministra vnitra, k němuž došlo právě na základě zmiňovaného usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ ze dne 15. 12. 1971. Náměstek ministra vnitra v nich doporučoval ministrovi vnitra, aby rozhodl o informování předsednictva Ústředního výboru KSČ o plnění usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ ze dne 15. 12. 1971, tedy o změně podřízenosti Pohraniční stráže. Kolegium zároveň ministrovi vnitra doporučilo, aby svému náměstkovi uložil zapracování schválených opatření ohledně ochrany státních hranic ČSSR do Základního zaměření útvarů SNB a vojsk ministerstva vnitra na rok 1976 a jejich rozpracování v dokumentech HS PS OSH. V příložené zprávě o plnění ochrany státních hranic se k politické výuce pohraničnicků explicitně uvádí, že byla prohlubována nenávisť k třídním nepřítelům, a z příložených přehledů o výslednosti ochrany státních hranic plyne, že počet narušitelů prchajících z ČSSR byl přibližně desetkrát vyšší nežli počet narušitelů směrem do ČSSR.

20. Ve Zprávě o plnění hlavních úkolů SNB a vojsk ministerstva vnitra v roce 1977 se uvádí, že ministr vnitra předkládá předsednictvu Ústředního výboru KSČ k posouzení návrh rozkazu ministra vnitra ČSSR k základnímu zaměření služební činnosti SNB a vojsk ministerstva vnitra na rok 1978.

21. V roce 1978 federální ministr vnitra předložil předsednictvu Ústředního výboru KSČ zprávu o stavu ochrany státních hranic ČSSR s kapitalistickými státy, kde je uvedeno, že Československo v ochraně státních hranic zaujímá prvořadou a rozhodující úlohu ochrany státních hranic s kapitalistickými státy, přičemž tato skutečnost byla v plném obsahu tohoto pojetí zdůrazněna i v usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ ze dne 15. 12. 1971, a že postupné naplňování tohoto usnesení významně ovlivnilo kvalitu ochrany a bezpečnosti státních hranic ČSSR.

22. Z rozkazů ministra vnitra č. 24/1980, 35/1980 a 17/1981 je zřejmé, že ministr úkoloval příslušné orgány Pohraniční stráže, například stanovil, že náčelník politické správy Pohraniční stráže je přímo řízen Ústředním výborem KSČ a řídí se Směrnicí pro práci politických orgánů Československé lidové armády schválené předsednictvem Ústředního výboru KSČ dne 15. 12. 1971 a že Pohraniční stráž je povinna informovat o své činnosti vrcholné stranické a státní orgány, k čemuž došlo například dne 22. 5. 1981, kdy předsednictvo Ústředního výboru KSČ bylo o stavu na státních hranicích informováno skrze ministra vnitra.

23. O počtu narušitelů státních hranic byl Ústřední výbor KSČ informován v dokumentech Zhodnocení plnění hlavních úkolů SNB, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra v letech 1984 a 1986, jejichž autorem byl JUDr. V. V., CSc., a Zpráva o stavu ochrany státních hranic ČSSR s kapitalistickými státy z roku 1978, jejímž autorem byl doc. PhDr. J. O., DrSc. Z těchto zpráv vyplývalo, že počet narušitelů státních hranic s kapitalistickými státy snažících se opustit ČSSR přibližně desetinásobně převyšoval počet narušitelů státních hranic směřujících do ČSSR. Podle dvanácté přílohy rozkazu federálního ministra vnitra doc. PhDr. J. O., DrSc., č. 17/1981, označené jako Základní dokumenty k realizaci bezpečnostní politiky strany

a socialistického státu po XVI. sjezdu KSČ, byl jako nejčastější důvod narušitelů k překročení státních hranic ČSSR uváděn nesouhlas s politickým zřízením.

24. V zápisu vojenské rady Pohraniční stráže a ochrany státních hranic ze dne 28. 8. 1987 se uvádí, že ve 2. polovině roku 1986 došlo k prudkému nárůstu mimořádných událostí vážného charakteru, konkrétně k 6 případům zběhnutí, ztrátám na životech, průnikům přes státní hranice apod. Ze zápisu vojenské rady ze dne 28. 2. 1989 bylo zjištěno, že 1. zástupce náčelníka HS PS OSH Ing. J. M. podal na poradě náčelníků zprávu o tom, že přesto, že pohraniční hlídky byly s šesti narušiteli státních hranic v dotyku zrakem, na dostřel nebo na dostih se služebním psem, nebylo zabráněno jejich průniku přes státní hranice. Jeho vyjádření svědčí o tom, že režim ochrany státních hranic byl ještě na konci 80. let nastaven na bezpodmínečné zabránění nedovoleného překročení státních hranic ČSSR i za cenu použití zbraně. Zápisy z vojenských rad byly zasílány na FMV a Ústřední výbor KSČ, jak dokládají rozdělovníky a potvrzené zpáteční lístky.

25. Z uvedených dokumentů je zřejmé, že předsednictvo Ústředního výboru KSČ mělo faktickou moc úkolovat vládu ČSSR i její jednotlivé ministry, a to za účelem změny či přijetí zákonů i podzákonných předpisů. Zároveň se nechalo periodicky informovat o stavu na státních hranicích ČSSR a ukládalo v této oblasti tak detailní pokyny, jako bylo například snížení počtu pohraničnicků, zrušení vojenské ochrany státní hranice s NDR či zrušení elektrického zátarasu, a zároveň rozhodovalo i o celé koncepci Pohraniční stráže, tedy vyhodnocovalo její účinnost a určovalo, jakému ministerstvu by měla být podřízena. Jmenovitě JUDr. L. Š. bylo předsednictvem Ústředního výboru KSČ opakovaně ukládáno, aby zajistil plnění jeho usnesení po linii vlády ČSSR. Zároveň je zřejmé, že ministr vnitra byl základním informačním článkem mezi předsednictvem Ústředního výboru KSČ a Pohraniční stráží, že sám k organizaci Pohraniční stráže vydával rozkazy a že měnil právní předpisy a interní akty, které upravovaly práva a povinnosti příslušníků Pohraniční stráže.

26. Předsednictvo Ústředního výboru KSČ bylo náležitě informováno i o přijímání Mezinárodního Paktu o občanských a politických právech a do tohoto procesu zasahovalo. Dne 19. 9. 1967 předložil ministr zahraničních věcí V. D., nar. XX. XX. XXXX, předsednictvu Ústředního výboru KSČ návrh na podpis a ratifikaci Mezinárodního Paktu o občanských a politických právech. V průvodní zprávě ministerstva zahraničních věcí je zmíněno, že ustanovení čl. 12 Paktu je jedním z nejcitlivějších ustanovení a je nepochybné, že po jeho ratifikaci by se občané ještě ve větší míře dovolávali svobody pohybu, přičemž jde o vážnou politickou otázku. Návrh byl projednán dne 26. 9. 1967 na 46. schůzi předsednictva Ústředního výboru KSČ a byl přijat závěr, aby ministerstvo zahraničních věcí spolu s dalšími zúčastněnými ministry přezkoumali v rámci svých resortů všechny příslušné předpisy a zjistili možné kolize s přijatým Paktem. V důvodové zprávě vládního návrhu, kterým se předkládá Federálnímu shromáždění k souhlasu Mezinárodní Pakt o občanských a politických právech, se k ustanovení čl. 12 uvádí, že předmětný článek zakotvuje svobodu pohybu a pobytu, právo opustit kteroukoli zemi, včetně své vlastní, a právo na návrat do své země.

27. K závaznosti Paktu pro jeho signatáře se vyjádřil velký senát Evropského soudu pro lidská práva ve věci Streletz, Kessler a Krenz, kteří byli v SRN jako vedoucí představitelé státu trestně stíháni a odsouzeni v souvislosti s úmrtím či postřelením 10 osob na státních hranicích v letech 1971 až 1989. Ve svém

rozhodnutí z 22. 3. 2001 soud uvedl, že odsouzení museli znát mezinárodní závazky, které na sebe NDR převzala, že si museli být vědomi opakované mezinárodní kritiky jejího pohraničního policejního režimu a že způsob, jakým NDR zavedla do praxe zákaz bránící jejím občanům opustit zemi a jakým trestala porušení této politiky, byl v rozporu s jiným právem zajištěným Paktem, a to s právem na život zaručeným článkem 6.

28. V souvislosti s rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva policejní orgán poukázal na německé rozhodnutí Spolkového soudního dvora z 6. 11. 2002 ve věci Häber, Böhme a Lorenz, kteří byli trestně stíháni a odsouzeni jako členové politbyra Ústředního výboru Jednotné socialistické strany Německa, jelikož svou nečinností, a to udržováním hraničního režimu, který byl vybudován jejich předchůdci, způsobili smrt čtyř osob, které byly zastřeleny při přechodu státních hranic v úmyslu utéct do západního Berlína. Spolkový soudní dvůr jejich povinnost konat dovodil z ustanovení čl. 30 Ústavy NDR, ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 12 odst. 2 Paktu a Všeobecné deklarace lidských práv. Ustanovení čl. 30 Ústavy NDR přímo nezaručovalo právo na život, ale jen právo na nedotknutelnost osobnosti a svobodu každého občana NDR, i tak Spolkový soudní dvůr dovodil, že právo na život bylo v ustanovení čl. 30 Ústavy NDR implicitně obsaženo. Obdobně lze argumentovat, že právo na život bylo obsaženo v ustanoveních čl. 20, čl. 23, čl. 30 a čl. 38 Ústavy ČSSR z roku 1960 a preambuli ústavního zákona o československé federaci. Vedoucí představitelé NDR tak měli podle Spolkového soudního dvora povinnost chránit život a fyzickou integritu občanů NDR, kteří se nenásilně pokoušeli NDR opustit. Politbyro bylo nejvyšším mocenským orgánem NDR, bylo v něm učiněno každé základní politické rozhodnutí, podrobně se zabývalo záležitostmi ochrany státních hranic a jeho rozhodnutí byla pro další orgány strany závazná, stejně jako pro jednotlivá ministerstva. Vedoucí představitelé NDR tedy měli využít svého mocenského postavení a humanizovat hraniční režim, přičemž nebylo nutné otevírat hranice NDR, ale postačovalo neumožnění střelby proti nenásilným narušitelům státních hranic. Toto rozhodnutí bylo v jejich kompetenci a nelze argumentovat, že NDR mělo v otázce státních hranic omezenou suverenitu s ohledem na vliv SSSR. Bylo to politbyro, které v roce 1985 rozhodlo o odstranění min a samostřelných zařízení ze státních hranic, stejně jako o zákazu střelby v době, kdy probíhaly státní návštěvy či stranické kongresy. Obdobně je možné poukázat, že i v ČSSR došlo z rozhodnutí předsednictva Ústředního výboru KSČ v roce 1965 ke zrušení elektrifikovaných zátarasů, humanizace režimu na státních hranicích tedy byla možná i v ČSSR. Spolkový soudní dvůr zároveň bral jako irelevantní argument, že by obžalování v případě své iniciativy selhali pro odpor většiny ostatních členů politbyra. V takovém případě by každá odpovědná osoba mohla být osvobozena od jakékoliv trestní odpovědnosti pouze odkazem na podobnou nečinnost rovnocenných odpovědných osob, což je nepřipustné.

29. Promlčení zvláště závažného zločinu, pro který je vedeno stíhání, je vyloučeno ustanovením § 5 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, jež stanoví, že do promlčecí lhůty trestných činů se nezapočítává doba od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989, pokud z politických důvodů neslučitelných se základními zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby, a ustanovením § 35 písm. c) tr. zákoníku, jež stanoví, že uplynutím promlčecí doby nezaniká trestní odpovědnost za trestné činy spáchané v době od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody činí nejméně 10 let, pokud z důvodů neslučitelných se základními

zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby, a které byly spáchány veřejnými činiteli anebo byly spáchány v souvislosti s pronásledováním jednotlivce nebo skupiny osob z důvodů politických, rasových či náboženských. Po celou dobu účinnosti trestního zákona a trestního zákoníku nedošlo ke snížení horní hranice trestní sazby odnětí svobody 10 let za spáchání trestného činu, pro který je trestní stíhání vedeno.

30. Závěrem policejní orgán zhodnotil, že v ČSSR fakticky neexistoval nikdo jiný, kdo by stav na státních hranicích mohl zvrátit, nežli vrcholní představitelé ČSSR, kteří v této i jiných oblastech podřízené složky státu direktivně úkolovali (předsednictvo Ústředního výboru KSČ), či kteří dokonce vydávali závazné právní předpisy (ministr vnitra). Po přijetí Paktu pak tato povinnost přímo vyplývala z jeho ustanovení čl. 2 odst. 2, podle něhož se každý signatářský stát zavázal ke schválení zákonodárných nebo jiných opatření nutných k tomu, aby byla uplatněna práva uznaná v Paktu, respektive vyplývala z vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., kterou byl Pakt vyhlášen ve Sbírce zákonů. Z dohledaných dokumentů přitom plyne, že se předsednictvo Ústředního výboru KSČ i Vláda ČSSR skutečně cítily Paktem vázány, jelikož v souvislosti s jeho ratifikací nechaly vypracovat rozsáhlé zprávy ohledně souladnosti právního řádu ČSSR s Paktem.

31. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 tr. řádu ze dne 25. 11. 2019, č. j. UDV-807-301/TČ-2017-260011, a usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1, 5 tr. řádu ze dne 18. 2. 2020, č. j. UDV-807-450/TČ-2017-260011 si obviněný M. J. podal stížnost, přičemž obě stížnosti byly státním zástupcem Městského státního zastupitelství v Praze zamítnuty. Státní zástupce Městského státního zastupitelství ve svém rozhodnutí konstatoval, že závěry policejního orgánu mají oporu ve spisovém materiálu, že si KSČ na ústavní, zákonné i faktické úrovni uzurpovala veškerou veřejnou moc ve státě, že obviněný v KSČ zastával nejvyšší funkci, že Mezinárodní pakt o občanských a politických právech byl pro ČSSR a její vrcholné představitelé závazný, že svým kvalifikovaným nekonáním jednali v nepřímém úmyslu a že jednání obviněného bylo trestné od okamžiku spáchání trestného činu až do okamžiku zahájení trestního stíhání, a to se stejnou přísností, tudíž jeho trestní stíhání není promíčeno.

32. Ve fázi vyšetřování, která následovala po zahájení trestního stíhání obviněného, se policejní orgán zaměřil na zajištění výpovědí osob, které se o nedovolené překročení státní hranice v rozhodné době taktéž pokusily, zajištění výpovědí osob, které byly seznámeny s činností vrcholných představitelů ČSSR, a na vypracování znaleckého posudku ohledně postavení vrcholných představitelů ČSSR.

33. P. P. v podaném vysvětlení uvedl, že někdy mezi lety 1984 až 1986 překročil státní hranici do NDR a zpět, zadržen při tom hlídkou Pohraniční stráže nebyl. O podobu státní hranice se příliš nestaral, byl si i tak vědom, že je dobře hlídaná, obehnaná ostnatými dráty a že v případě jejího překročení na něj mohou členové Pohraniční stráže střílet či poštvat služební psy. O podobě státní hranice se dověděl z televize a dále od různých lidí.

34. A. H. v podaném vysvětlení uvedl, že byl dne 7. 3. 1987 v 21:58 hod. zadržen příslušníky Pohraniční stráže při pokusu o překročení státní hranice do Rakouska. O způsobu ochrany státní hranice věděl, že je oplocena, střežena příslušníky Pohraniční stráže se psy a zbraněmi s ostrými náboji. Taktéž věděl, že za nelegální

překročení státní hranice mu hrozí vysoký trest. O podobě státní hranice se dověděl z televize a obecně z propagandy komunistického režimu, jednalo se o věc obecně známou.

35. O. B. v podaném vysvětlení uvedl, že dne 18. 11. 1976 úspěšně překročil státní hranici do SRN. Jelikož v letech 1967 – 1969 sloužil jako příslušník Pohraniční stráže v době vojenské služby, byl si vědom, že příslušníci proti narušitelům státních hranic mohou použít střelby.

36. J. J. v podaném vysvětlení uvedl, že byl odsouzen v trestu odnětí svobody v délce 10 měsíců kvůli tomu, že chtěl v roce 1976 překročit státní hranici do Rakouska, ač si následně své počínání rozmyslel. Ohledně způsobu ochrany státních hranic si byl vědom, že příslušníci Pohraniční stráže byli proti narušitelům státní hranice oprávněni střílet a že za zadržení narušitelů byli odměňováni, dostávali tzv. opuštěčky. Státní hranice měla 4 pásma a v jejím okolí bylo plno spolupracovníků s policií a jeden z nich jej i nahlásil. O podobě státní hranice se nejvíce dověděl během své základní vojenské služby.

37. P. J. v podaném vysvětlení uvedl, že v roce 1984 s přáteli spali v blízkosti státní hranice a v noci je probudila hlídka Pohraniční stráže, verbálně i fyzicky je napadli a odvezli k výslechu. Pro obvinění z pokusu o nedovolené překročení státní hranice strávil 11 měsíců ve vazbě a následně byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 2 let. O režimu ochrany státní hranice tehdy nic nevěděl, pouze to, že byla hlídaná.

38. V. V. v podaném vysvětlení uvedl, že byl v roce 1988 zadržen při ilegálním překročení státní hranice. Byl zadržen na cestě ke státní hranici na základě udání příslušníka Pohraniční stráže v civilu. S režimem na státních hranicích se seznámil během své základní vojenské služby, věděl, že je chráněná dráty a že příslušníci Pohraniční stráže mohou po narušitelích střílet a posílat na ně služební psy.

39. Cestou mezinárodní právní pomoci byly německé justiční orgány požádány o výslech dosud žijících poškozených, kteří jsou německými občany, a dalších osob, které se o nedovolené překročení státní hranice v rozhodné době taktéž pokusily. Německé justiční orgány k dnešnímu dni provedly výslech 6 níže uvedených osob.

40. S. S. uvedl, že se dne 22. 9. 1989 v 15:35 hod. pokusil o překročení státní hranice z ČSSR do SRN z politických důvodů, kterými byla svoboda cestování a svoboda názorů, jakož i z hospodářských důvodů, jako byl nedostatek bytů. V NDR neměli informace o ochraně hranice ČSSR. Když společně s R. R. a H. S. překonávali v oblasti Chebu první plot státní hranice, příslušníci Pohraniční stráže po nich začali střílet. Pod palbou se jim podařilo překonat první i druhý plot, kde se nad nimi objevil vrtulník a snažil se je natlačit do hlubokých děr, které se za druhým plotem nacházely. Příslušníci Pohraniční stráže proti nim vypustili i psy a pokračovali ve střelbě, přičemž jedna z nich trefila tašku, kterou měl při sobě. H. S. byl kousek stranou od něj a trochu před ním, když jej zastavil voják. Držel mu samopal v zátylku a stiskl spoušť. Jen to ale cvaklo a následně jej praštil pažbou pušky do vazů. V tom okamžiku již byl on sám na zemi, protože jej jiný příslušník Pohraniční stráže dohnal. Z bezprostřední blízkosti mu střílel do levého lýtko i přes to, že se již s rukama nad hlavou vzdal. Střílel tedy bez důvodu a záměrně. Příslušníci Pohraniční stráže celou dobu něco křičeli, ale on ničemu nerozuměl, protože se neustále střílelo. Mimo to

neustále štěkali psi, které na ně poštváli, a byl tam hluk z vrtulníku. Nevšimli si, kdy byl R. R. zraněn použitím střelné zbraně, tedy zda to bylo před jeho zraněním nebo po něm. Následně k sobě byli připoutáni pouty a jak ležel na zemi, pokoušel se tlačit na své zranění. První pomoc jim příslušníci Pohraniční stráže neposkytli. Trvalo to velmi dlouho, než se dostali do nemocnice. Když se probрал, byl v nemocnici sám na pokoji, který byl střežen těžce ozbrojeným příslušníkem Pohraniční stráže. Po propuštění z nemocnice jej a R. R. odvezli českou sanitkou na hranici s NDR. Tam již čekali příslušníci StaSi s vozidlem Volvo a odvezli je do Hohenschönhausenu, kde byl asi dva dny na ošetřovně a následně v tamním vězení ve vyšetřovací vazbě. Několikrát tam byl vyslýchán, pořád a pořád, i v noci. Neustále se jej ptali, kdo byl vůdcem. Náhradu škody v trestním řízení si nárokuje. V důsledku svého zranění ztratil mnoho krve a obával se, že přijde o život. Ještě dnes trpí různými strachy, někdy má i noční můry a bolesti ve starém zranění. Jako veliké pochybení cítí to, že dlouho nebyli ošetřeni a nebyla jim poskytnuta žádná první pomoc. Nemůže uvést žádnou konkrétní částku, kterou si nárokuje, ale člověk si to s sebou nese celý život. Ten strach a bolest nelze vyvážit penězi.

41. R. R. uvedl, že se dne 22. 9. 1989 v 15:35 hod. společně s S. S. a H. S. pokusil o překročení státní hranice z ČSSR do SRN, jelikož již byla nálada převratu, nikdo ale nevěřil, že se něco skutečně změní. Stát stále konfiskoval věci i těm lidem, kteří na západ vycestovali oficiálně. V okolí Chebu vcelku jednoduše překonali první plot státní hranice. Po překonání druhého plotu najednou přijely různé terénní vozy, motocykly a přiletěl vrtulník. Všichni křičeli, jako diví stříleli a nadávali jim do fašistů. Byl postřelen dvakrát do pravého stehna a jednou mu střela škrtila o žebra, S. S. měl prostřelené pravé lýtko. Není si jist, zdali slyšel varovné výstřely. Příslušníci Pohraniční stráže jim neustále pažbou pušky tloukli do střelných ran. Na místě jim neposkytli první pomoc a až po nějaké době je odvezli do nemocnice. On sám byl v bezvědomí. Tři dny po této události jej převezli do východního Berlína, kde jej ve věznicích připoutali k posteli, že nemohl ani zvednout hlavu. K následkům této události uvedl, že ho šokovalo, jak s ním příslušníci Pohraniční stráže zacházeli, tedy jak jej tloukli do otevřených ran a jak jej ponižovali. Nikoho nenapadl a nikomu nic neudělal. Dotklo se jej zejména označení za fašistu. Zranění se relativně dobře zahojila, ale ta psychická zátěž a to zacházení jej velmi špatně ovlivnilo.

42. H. S. uvedl, že se dne 22. 9. 1989 v 15:35 hod. společně s S. S. a R. R. pokusil o překročení státní hranice z ČSSR do SRN. Jako mladí lidé si mysleli, že pobyt v NDR nemá žádnou perspektivu. Vždy si mysleli, že se člověk z NDR nikdy nedostane. Po schůzce Honeckera s Čiňany se domnívali, že tato země bude totálně odizolovaná. Věděli, že na německo-německé hranici se střílí, o režimu na státních hranicích ČSSR neměli povědomí. U státní hranice v okolí Chebu prošli nejdříve kolem kasáren, kde naštěstí právě měli oběd, jinak by je odchytili již tam. Na jedné z lesních cest stálo vozidlo Pohraniční stráže, před příslušníky se jim však podařilo schovat. První plot byl zhruba 2 metry vysoký a byl z ostnatého drátu. S. S. a R. R. jej přelezli, on jej však podlehl. Jakmile se prvního plotu dotkli, začali na ně příslušníci Pohraniční stráže střílet. Druhý plot byl tvořen jen pletivem a lehce jej přelezli. Jelikož byli na konci svých sil, běželi již velmi pomalu. Jeden z příslušníků Pohraniční stráže byl za ním a slyšel, jak přímo za jeho hlavou stiskl spoušť zbraně. Jen to však cvaklo, pravděpodobně měl prázdný zásobník. Pak jej uhodil pažbou pušky do hlavy, až spadl na zem. Ze země viděl, jak S. S. jeden z příslušníků Pohraniční stráže střílel ze zhruba 1 až 2 metrů do lýtko. Silně krvácel, jako fontána. R. R. ještě pomalu běžel dál, pak jej ale stříleli z bezprostřední blízkosti do stehna. Po zadržení jim příslušníci

Pohraniční strážé nadávali do nacistů. První pomoc jim neposkytli a v kasárnách mu nasadili pytel na hlavu a tlačili ho skrze špalír příslušníků Pohraniční strážé, kteří jej bili a kopali. Následně jej bez lékařského ošetření zavřeli na samotku. Poté jej převezli do věznice v Plzni, pak v Praze a nakonec do NDR. Během celé té doby neměl možnost kontaktovat své příbuzné ani známé. V Berlíně jej dali do vězení StaSi Hohenschönhausen. Tam jej vyslýchali jako ve filmu, s lampou do obličeje jej oslepovali, křičeli a pokoušeli se zjistit, kdo byl vůdce a co má nyní za úmysly. Po dvou nocích výslechů byl propuštěn a teprve tehdy si mohl obléct nové oblečení, jelikož již neměl žádné zavazadlo s prádlem. To všechno jim odebrali Češi a zřejmě ukradli. Náhradu škody žádá za způsobené zranění a za nelidské podmínky vazby. Nemohl si ani vyměnit oblečení a musel tam často snášet strach, vůbec nevěděl, co jej čeká.

43. J. P. uvedl, že se dne 26. 10. 1976 pokusil s bratrem F. o překročení státní hranice z ČSSR do SRN, jelikož jako mladí chtěli z východu na západ. Od nejtělejšího mládí vnímali konfrontaci mezi oběma systémy a jeho rodiče, zejména jejich otec, byli liberálního smýšlení. Ve škole je učili a vtloukali do nich systém, na který nevěřili. Politická situace se zdála být nezměnitelná, politický vývoj, který vedl k změně režimu, se tehdy nedal odhadnout. Informace o ochraně státních hranic ČSSR v NDR neměli. Při překročení státní hranice se jim podařilo překonat první plot a u druhého přestříhli několik drátů, čímž spustili signál. Velmi rychle pak přijelo vozidlo s příslušníky Pohraniční strážé, na varovné výstřely si nevzpomíná, příslušníci Pohraniční strážé na ně stříleli cíleně a ne jen tak do vzduchu nebo do země. Začali utíkat přes čerstvě zorané pole, kde upadl a byl dostižen. vzdal se, aby jeho bratr F. mohl utíkat dál. Jeden příslušník Pohraniční strážé se psem pronásledoval bratra F. a druhý zůstal na místě, aby ho hlídal. Příslušník Pohraniční strážé do něj celou dobu kopal a nadával mu, proto jej v jednu chvíli chytl za nohu. Nato příslušník Pohraniční strážé vypálil dávku ze samopalů a trefil jej jednou ranou do krku a jednou ranou do pravého ramene, přičemž se příslušník Pohraniční strážé sám trefil do nohy. Následně jej hodinu či dvě nechali ležet na poli a neposkytli mu první pomoc, zatímco prohledávali oblast kolem. Následkem střelby má dodnes tři necitlivé prsty na pravé ruce a ochablé svalstvo na ohýbači. Zajímavé byly podmínky vazby v ČSSR. Nejprve byl v Praze ve vězeňské nemocnici a pak ve vězení v Plzni. Několikrát jej dovedli k výslechu, přes den si člověk nesměl ve vězení lehnout, nýbrž musel sedět na tvrdé dřevěné pryčně, která byla upevněna silně přečnávajícími šrouby, které po určité době extrémně tlačily do kostí. Jakmile se pokusil lehnout nebo si pod sebe dát deku, zaklepal stráž, že si nesmí lehat nebo si brát nějaké polstrování. Později k němu dali západoněmeckého spoluvězně, se kterým si povídali. Domnívá se, že jej měl vyslechnout a vylákat z něj detaily o útěku. O smrti bratra F. se dověděl až přibližně 8 týdnů po svém zatčení. V NDR byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 2 let. Po propuštění na svobodu na něj byl opakovaně nasazen informátor StaSi, aby jej sledoval a zjistil o něm osobní informace. Vycestovat do západního Berlína mu bylo následně povoleno až dne 13. 1. 1984.

44. J. E. uvedl, že se dne 7. 11. 1983 společně s P. P. a J. S. pokusil o překročení státní hranice z ČSSR do SRN poté, co v roce 1981 či 1982 podal neúspěšnou žádost o vycestování. V NDR bylo všeobecně známo, že se na hraničních přechodech střílí. Po příjezdu do ČSSR navštívili v Praze německé velvyslanectví a informovali tamní zaměstnance o svém plánu, na což jim bylo sděleno, že jejich šance na úspěch je přibližně 50 %. Po příjezdu na hraniční přechod strhli volant

vozidla, které řídili, tak, aby se převrátilo na bok, a následně od něj začali různými směry utíkat. Kvůli uzavření hraničního přechodu v důsledku jejich převráceného vozidla se na místě nacházelo mnoho svědků, proto se domníval, že by na ně příslušníci Pohraniční stráže nemuseli střílet. Když doběhl k plotu s ostnatým drátem, zastavili jej dva příslušníci Pohraniční stráže se psem, z nichž jeden jej začal bít. Po zadržení byl 10 dní ve vazbě na samotce v Plzni, pak jej převezli do Prahy a nakonec do východního Berlína. V NDR byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 18 měsíců.

45. J. S. uvedl, že se dne 7. 11. 1983 společně s P. P. a J. E. pokusil o překročení státní hranice z ČSSR do SRN poté, co se již třikrát neúspěšně pokusil o přechod přes státní hranice různých socialistických republik. Každému v NDR bylo známo, že se na hranicích střílí střelnými zbraněmi. Při návštěvě německého velvyslanectví v Praze jim bylo doporučeno, ať nepřecházejí přes Šumavu, že by tam mohly být miny. Při příjezdu k hraničnímu přechodu v Chebu narazili na kolonu vozidel, kterou se rozhodli předjet. Příslušníci Pohraniční stráže se museli domnívat, že jsou jejich členy, jelikož jim otevřeli závoru. V důsledku vysoké rychlosti, kterou jeli, se v první zatáčce převrátili na bok. Po opuštění vozidla se rozeběhl k železničním kolejím, kde se zasekl na ostnatém drátu a vyvolal tím signál. Přiběhl k němu příslušník Pohraniční stráže se psem, který se mu několikrát zakousl do nohou. Následně mu na hlavu natáhli pytel a spoutali mu ruce a v této poloze jej pes kousnul do rozkroku. Dalšímu kousnutí se musel aktivně bránit, jelikož žádný z příslušníků Pohraniční stráže se o psa nijak nestaral. Poranění v rozkroku mu nebylo po dobu několika hodin, kdy byl vyslýchán, nijak ošetřeno. Poté byl převezen do vězení v Plzni, následně v Praze a nakonec byl převezen do NDR, kde bylo konečně ošetřeno jeho poranění v rozkroku. Po odsouzení strávil 11 měsíců ve vězení v Brandenburgu. V roce 2011 byl uznán práce neschopným kvůli posttraumatické stresové poruše způsobené vězením a kousnutím psem. Vůči obviněným nárokuje náhradu škody za těch deset let, o které šel dříve do důchodu kvůli uvedené události.

46. Jako svědek byl vyslechnut Ing. J. M., který odmítl vypovídat s argumentem, že byl v rozhodné době náčelníkem štábu HS PS OSH a jeho výpověď by mohla vyvolat trestní řízení vůči jeho osobě. Kvůli pouze uvedl, že jeho přímým nadřízeným byli A. N. a předtím gen. Š. a že jejich přímým nadřízeným byl H., náměstek ministra vnitra.

47. Jako svědek byl vyslechnut PhDr. J. F., CSc., kandidát a od 9. 4. 1988 člen předsednictva Ústředního výboru KSČ, který uvedl, že ohledně režimu na státních hranicích neprobíhala žádná diskuze, jelikož vyplýval z povinností ČSSR jako člena Varšavské smlouvy, která byla neustále ohrožována ze strany Spojených států amerických. Role předsednictva Ústředního výboru KSČ spočívala v koordinaci politické činnosti orgánů Národní fronty, která byla politickým systémem socialismu, a v zajištění, aby na odpovědných místech byli kádrově vybráni lidé oddaní socialismu. Předsednictvo Ústředního výboru KSČ zasedalo každý týden, obvykle v pátek, program schůze se určoval po dohodě s předsedou vlády, příslušnými tajemníky KSČ a generálním tajemníkem Ústředního výboru KSČ. Členové i kandidáti předsednictva Ústředního výboru KSČ mohli ke každé projednávané věci předkládat návrhy, o návrzích se hlasovalo prostou většinou. Mnozí členové předsednictva Ústředního výboru KSČ byli zároveň členy vlády. Předsednictvo mělo pochopitelně vyšší politickou autoritu než vláda.

48. Jako svědek byl vyslechnut RSDr. S. N., náměstek federálního ministra vnitra v letech 1988 – 1989, který uvedl, že problematika Pohraniční stráže mu byla přidělena poté, co se F. K., který měl jako náměstek ministra vnitra tuto gesci na starosti, sám stal ministrem vnitra. S genmjr. N., náčelníkem HS PS OSH, komunikoval jednou měsíčně a vymínil si od něj dostávat informace o mimořádných událostech na státních hranicích, kterými se rozumělo i použití zbraně příslušníky Pohraniční stráže. Žádné takové informace však neobdržel, ač bylo policejním orgánem prokazatelně zjištěno, že ke střelbě docházelo i v roce 1989. Pokud by je obdržel, okamžitě by informoval ministra vnitra. Hovořilo se však o tom, že ministr vnitra dostával informace přímo z HS PS OSH. O možnosti příslušníků Pohraniční stráže použít zbraň věděl. Společně s ministrem F. K. se snažili změnit režim na státních hranicích, a to částečným odstraněním zátarasů a drátů a omezením možnosti příslušníků Pohraniční stráže použít zbraň. Ač takové kroky musel odsouhlasit Ústřední výbor, bez ohledu na tento proces odstranění zátarasů navrhli přímo premiérovi A., nicméně do konce roku 1989 nestihlo být realizováno.

49. PhDr. J. P., Ph.D., znalec z oboru společenské vědy, specializace protinacistický a protikomunistický odboj, vypracoval dne 15. 12. 2019 pro policejní orgán znalecký posudek. V něm uvedl, že obecný mechanismus toku informací byl takový, že předsednictvo Ústředního výboru KSČ každý rok zaúkolovalo federálního ministra vnitra, který byl současně (až do roku 1988) členem Ústředního výboru KSČ, k vypracování zprávy o situaci na státních hranicích. Zprávy byly federálním ministrem vnitra předsednictvu Ústředního výboru KSČ předloženy spolu se stanoviskem Oddělení státní administrativy Ústředního výboru KSČ, které se s obsahem zpráv seznamovalo s předstihem. Členové předsednictva Ústředního výboru KSČ k nim mohli v diskuzi vyslovit své připomínky, se kterými pak byly zprávy vzaty na vědomí. Předsednictvo Ústředního výboru KSČ také vyslovovalo souhlas s dlouhodobým základním zaměřením služební činnosti Sboru národní bezpečnosti a vojsk Ministerstva vnitra. Z tohoto mechanismu je tedy patrné, že členové předsednictva Ústředního výboru KSČ mohli činnost bezpečnostních složek, včetně Pohraniční stráže, ovlivňovat. Jak je zřejmé například z okolností úmrtí F. F., tyto zprávy obsahovaly také informace o použití zbraně příslušníky Pohraniční stráže proti narušitelům státních hranic, při nichž došlo k úmrtí. Pokud při zásahu Pohraniční stráže byla narušena suverenity cizího státu, byly nuceny se případem zabývat také další státní úřady, především Ministerstvo zahraničních věcí, a to přinejmenším na úrovni náměstka ministra. Lze tedy jednoznačně uzavřít, že členové předsednictva Ústředního výboru KSČ byli informováni o úmrtích na hranicích a že mohli ovlivňovat činnost a pravomoci Pohraniční stráže. Závěrem znalec dodal, že stranický aparát prorůstal do všech oblastí státní správy a mnozí vedoucí představitelé ČSSR vykonávali jak stranickou, tak státní funkci. Tato kumulace funkcí se týkala např. Klementa Gottwalda, Antonína Novotného, Gustava Husáka, Jaromíra Obziny a obviněného JUDr. V. V., CSc.

50. Obviněný M. J. i ostatní obvinění JUDr. V. V., CSc., a JUDr. L. Š. k věci odmítli vypovídat.

51. V průběhu vyšetřování tedy byly shromážděny důkazy, které důvodnost trestního stíhání potvrzují a dále dokreslují míru zavinění obviněného, tedy že používání zbraní ze strany příslušníků Pohraniční stráže vůči narušitelům státních hranic bylo notorií, tedy skutečností známou i běžným občanům socialistických států, že předsednictvo Ústředního výboru KSČ bylo společně s vládou nejvyšším

orgánem ČSSR, že byl vybudován informační kanál mezi příslušníky Pohraniční stráže, kteří zbraň proti narušitelům státních hranic použili, a předsednictvem Ústředního výboru KSČ a ministrem vnitra a že členové předsednictva Ústředního výboru KSČ a ministr vnitra přímo ovlivňovali činnost Pohraniční stráže a režim ochrany státních hranic.

52. Za současného důkazního stavu je tedy nepochybné, že skutek, pro který je vedeno trestní stíhání, se ve smyslu § 172 odst. 1 písm. a), b), c) tr. řádu stal, je trestným činem a spáchal jej obviněný. Po zahájení trestního stíhání nicméně nastala událost předvídaná § 11 odst. 1 písm. e) tr. řádu, tedy že obviněný zemřel. Dle úmrtního listu založeného ve spisovém materiálu M. J. zemřel dne XX. XX. XXXX. Tato skutečnost zakládá překážku trestního stíhání, které dle § 172 odst. 1 písm. d) tr. řádu ve spojení § 11 odst. 1 písm. e) tr. řádu muselo být zastaveno.

Poučení:

Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, kterou je možno podat nejpozději do tří dnů od jeho oznámení u Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1. Stížnost má odkladný účinek a rozhoduje o ní Městské státní zastupitelství v Praze. Obviněný a poškozený jsou osobami oprávněnými k podání stížnosti.

Praha 9. září 2020

Mgr. Tomáš Jarolínek
státní zástupce